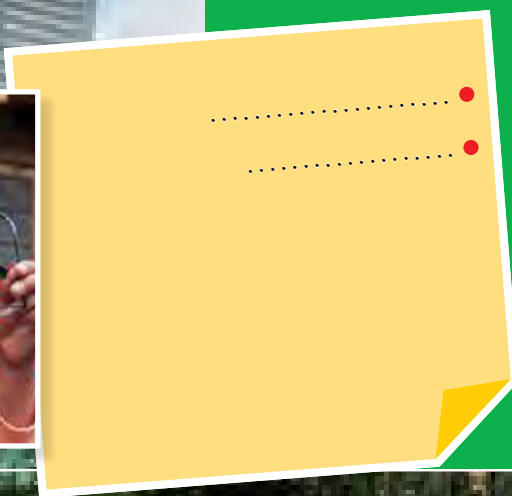

فصل ۳ نواحی انسانی

مفاهیم کلیدی

- ناحیه فرهنگی
- بخش فرهنگی
- چشم انداز فرهنگی
- اقتصاد جهانی
- تنوع فرهنگی
- مرکز - پیرامون

فعالیت

این دو یادداشت مربوط به دو گردشگر است که از دو ناحیه متفاوت دیدن کرده‌اند. آن‌ها را بخوانید . :

۱۲.. مرداد ۹۰. هوای رم امروز به شدت گرم و شرجی شده است . ما تصمیم داریم برای بازدید از مجموعه واتیکان برویم. این جا مهد مسیحیت کاتولیک است. از پیشخوان هتل آدرس ایستگاههای اتوبوس را پرسیدم . البته تا امروز چند کلمه ای هم ایتالیایی یاد گرفتیم . مثلا (بون جورنو) یعنی صبح به خیر. رم واقعا شهر مجسمه ها و بناهای باشکوه است . دیروز معبد پانتئون و کلیسای سنت پیر را دیدیم . جالب است در هر گوشه و کنار و حتی در خیابان های فرعی شهر هم یک بنای تاریخی دیده می شود. دیشب در رستوران نزدیک هتل؛ چون گوشت ذبح غیر اسلامی مصرف نمی کنیم، خوراک ماکارونی با سبزیجات سفارش دادیم . راستش اگر خودخواهی نباشد من ماکارونی را از ایتالیایی ها بهتر درست میکنم . امروز به دوستان گفتم من هنوز منشاء تاریخی این ضرب المثل ' همه راهها به رم ختم می شود ' را نمی دانم ! آنها می گویند : ...

...در یک کافی شاپ ،چای سبز نوشیدیم و به هتل برگشتیم . راستی ، چینی ها انعام دادن در رستوران را نمی پسندند و آن را توهین می دانند . ظهر کنسروهایی را که از ایران همراه آورده بودیم باز کردیم خوردیم . برخی از غذاهای آنها برای ما خیلی عجیب است. در رستوران سوپ لاک پشت سرو می شد و می گویند جزو غذاهای محبوب مردم این کشور است . پکن پر از جاذبه های دیدنی است . در معماری بناها ، ترکیب بندی چوبی و ارتباط با طبیعت زیاد دیده می شود. فردا قرار است به دیدن معبد بهشت در جنوب چین برویم . این کشور در طی تاریخ تحت تاثیر کنفوسیوس گرایی ،دین بودایی و تائوئیسم * بوده است. از یک فروشنده نشانی مسیر را پرسیدم . به نظر می رسد عامه مردم خیلی زبان انگلیسی نمی دانند و آنهایی هم که انگلیسی صحبت می کنند لهجه اشان برای من نامفهوم است. به نظرم یادگیری زبان چینی خیلی سخت باشد . تا جایی که من از برخوردها فهمیدم مردم چین خیلی سخت کوش ،اهل کار و رعایت نظم و انضباط هستند . خلق و خوی ملایم و صبوری دارند... همچنین خیلی مقتصد و صرفه جو هستند و ...

۲۷ شهریور ۹۳

در پایه نهم و دهم با تعریف و مفهوم فرهنگ و ابعاد و عناصر مهم آن یعنی (نمادها، هنجارها، ارزش ها و عقاید) آشنا شدید و دانستید که فرهنگ به طور کلی به شیوه مشترک زندگی يك جامعه گفته می شود .

۱- در این یادداشت ها به کدام عناصر و جنبه های فرهنگی دو مکان اشاره شده است ؟ نام ببرید و آن ها را مقایسه کنید .

۲- چه عواملی موجب می شود مکان های مورد بازدید این دو گردشگر را دو ناحیه فرهنگی جدا از هم بدانیم ؟

همان‌طور که از انجام فعالیت بی‌بردید، يك «ناحیه فرهنگی»، بخشی از سطح زمین است که در آن فرهنگ ویژه‌ای (نوع خاص زبان، دین، هنر و معماری، عقاید، نوع بهره‌برداری از محیط طبیعی، سبک زندگی روزانه، غذا، لباس و...) غالب است و به واسطه این فرهنگ ویژه از سایر نواحی جدا می‌شود. مطالعه نواحی فرهنگی از مهم‌ترین موضوعات شاخه‌ی جغرافیای فرهنگی* است

زبان

زبان از مهم‌ترین شاخص‌های فرهنگی است و هویت مشترکی برای افرادی که به آن تکلم می‌کنند، به وجود می‌آورد. به عبارت دیگر زبان، نظامی از ارتباطات است که در آن معنی صداها فقط به وسیله یک گروه خاصی که در آن مشترك هستند، درک و فهمیده می‌شود و برای گروه دیگر، معنایی ندارد. مجسم کنید شما و دوستان‌تان در خیابان با گروهی گردشگر که از کشوری مانند ژاپن یا روسیه به ایران سفر کرده‌اند، برخورد می‌کنید و آنها را مشغول گفت‌وگو بایکدیگر مشاهده می‌کنید. شما نمی‌توانید دریابید آنها چه با هم می‌گویند و آنها نیز صحبت‌های شما و دوستان‌تان را درک نمی‌کنند.

زبان، همچنین، عنصر اصلی گسترش یک فرهنگ است؛ زیرا انسان‌ها از طریق زبان، اطلاعات، تجربه‌ها، ارزش‌ها و آداب و رسوم خود را به دیگران و به نسل بعدی منتقل می‌کنند.

امروزه حدود چند هزار زبان بر روی کره زمین وجود دارد که مردم به آنها تکلم می‌کنند. برخی از این زبان‌ها در ناحیه‌ای کوچک، کمتر از هزار نفر سخنگو دارد و برخی از آنها، توسط میلیون‌ها نفر تکلم می‌شود و در قاره‌های مختلف جهان، گسترده شده است. نمایش پراکندگی همه زبان‌ها بر روی نقشه، کار دشواری است.

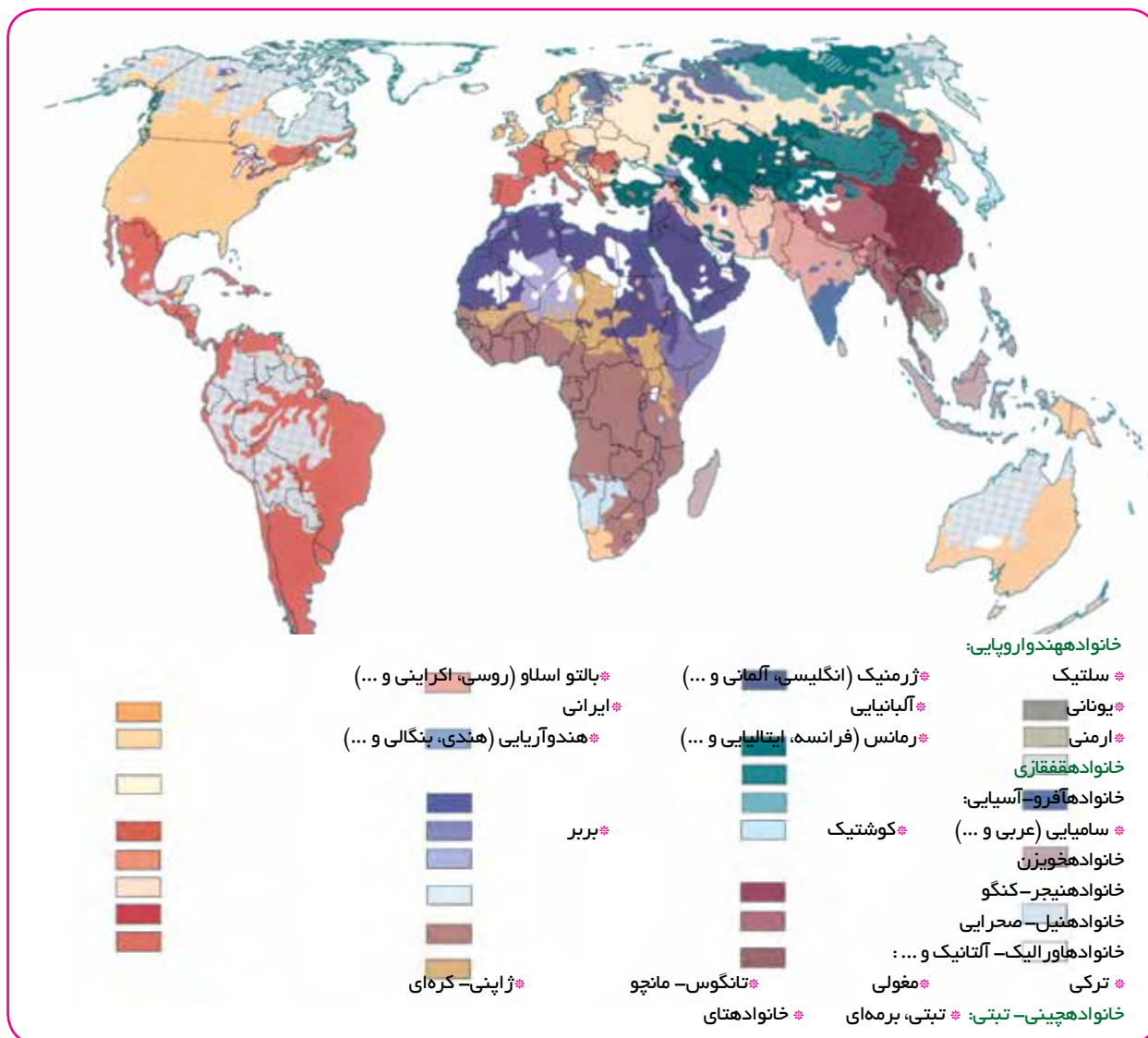
زبان‌شناسان، زبان‌های دنیا را به «خانواده‌های بزرگ زبانی» تقسیم کرده‌اند. منظور از خانواده زبانی، گروه بزرگی از زبان‌ها هستند که یک ریشه اصلی دارند. برای مثال، مردم انگلستان، اسپانیا، روسیه، هند و ایران به زبان‌های مختلف صحبت می‌کنند، اما همگی جزء خانواده زبانی هند و اروپایی محسوب می‌شوند، زیرا ریشه مشترك دارند.

به نقشه توجه کنید. این نقشه، پراکندگی خانواده‌های زبانی مهم را در جهان نشان می‌دهد. کشورهایی که هم خانواده زبانی هستند را می‌توان یک ناحیه زبانی قلمداد کرد. مهم‌ترین خانواده‌های زبانی جهان عبارت‌اند از:

۱. هندواروپایی

خانواده زبانی هندواروپایی، بزرگ‌ترین و گسترده‌ترین گروه زبانی دنیا است و در چندین قاره گسترده شده است. بیش از نیمی از مردم جهان، به یکی از زیرشاخه‌های این زبان صحبت می‌کنند. به نقشه توجه کنید. زبان هند و اروپایی خود به شاخه‌های مختلف تقسیم می‌شود. یکی از زیرشاخه‌های زبان هندواروپایی "زبان ایرانی" است.

امروزه مهم‌ترین و پرگوش‌ترین زبان‌های ایرانی که ریشه‌ی مشترك باستانی دارند عبارتند از: فارسی، پشتو، تاجیکی، لری، کردی، بلوچی، تبری، گیلکی و تالشی. این زبان‌ها در کشور ایران و خارج از آن در کشورهای همسایه گسترده شده‌اند.

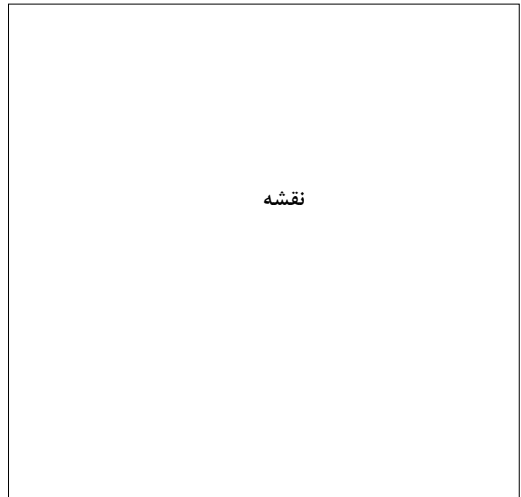

۲- چینی - تبتی

خانواده زبانی چینی - تبتی دومین خانواده بزرگ زبانی از نظر تعداد سخن گو است. و در میان مردم زردپوست ناحیه آسیای شرقی رواج دارد. ماندارین چینی از معروف‌ترین و پر سخنگو ترین شاخه‌های این زبان، محسوب می‌شود.

۳- آفرو- آسیایی (سامیایی - حامیایی)

زبان قوم سامی، زبان مردم عرب و یهود و زبان قوم حامی، زبان بعضی از مردم در شمال آفریقا است. در بین زبان‌های خانواده آفرو آسیایی، معروف‌ترین و مهم‌ترین آنها زبان عربی است که در جنوب غربی آسیا و شمال آفریقا بدان تکلم می‌کنند. زبان عربی، زبان رسمی حدود بیش از ۲۰ کشور و یکی از زبان‌های رسمی سازمان ملل متحد است. علاوه بر آن زبان عربی زبان قرآن است و با آنکه قرآن به بسیاری از زبان‌های دنیا ترجمه شده است، میلیون‌ها نفر از مسلمانان جهان، آن را به زبان اصلی (عربی) می‌خوانند و می‌آموزند و به همین دلیل اهمیت ویژه‌ای دارد.

زبان چینی در جمهوری چین، سنگاپور و بین اقلیت‌های قلمرو ناحیه زبان عربی مالزیایی، برونئی، ویتنام و فیلیپین، تکلم می‌شود.

فعالیت

۱. فعالیت شماره ۱ و ۲، مهارت‌های نقشه‌خوانی را انجام دهید.
۲. چرا سه زبان چینی، انگلیسی و اسپانیایی از پر تکلم‌ترین زبان‌های جهان محسوب می‌شوند؟ در هر مورد دلیل بیاورید.

تغییر در الگوی پراکندگی زبان‌ها

پراکندگی زبان‌ها در جهان امروز، همواره به شکل کنونی نبوده است. عواملی چون جنگ و فتح سرزمین‌ها، تجارت و مهاجرت مردم از یک ناحیه به نواحی دیگر، موجب گسترش برخی زبان‌ها و تغییر در نواحی زبانی شده است. یکی از مهم‌ترین تغییرات تاریخی در الگوهای زبانی جهان در عصر «اکتشافات جغرافیایی»* در قرن ۱۵ و ۱۶ میلادی آغاز شد. وقتی اروپاییان با پیشرفت در دریانوردی سرزمین‌های نو را کشف کردند، در آمریکای شمالی، استرالیا و نیوزیلند، زبان انگلیسی گسترش یافت؛ همچنین در مستعمرات آنها در قاره‌های آفریقا، آمریکای جنوبی و بخش‌هایی از آسیا، زبان‌های انگلیسی، اسپانیایی، پرتغالی و فرانسوی، رواج پیدا کرد.

* در قرن بیستم و بیست‌ویکم، با پیشرفت‌های صنعتی و گسترش ارتباطات، برخی زبان‌ها مانند انگلیسی در سراسر جهان به کار گرفته شد. امروزه از زبان انگلیسی در اغلب نرم‌افزارهای رایانه‌ای، کنترل ترافیک هواپیماها و کشتی‌ها، متون علمی و تحقیقاتی بین‌المللی استفاده می‌شود.

تنوع زبانی

یکی از موضوعات مورد توجه جغرافی‌دان‌ها، اهمیت تنوع جغرافیایی زبان‌ها است. امروزه در اثر رشد ارتباطات و فناوری اطلاعات، برخی از زبان‌ها در جهان، غلبه بیشتری پیدا کرده‌اند. همچنین پیش‌بینی می‌شود که در آینده برخی از زبان‌های بومی و محلی در نواحی مختلف، از بین بروند. به همین دلیل، اغلب کشورهای جهان یا نواحی، سعی می‌کنند زبان ملی و زبان‌های بومی و محلی خود را حفظ کنند تا هویت فرهنگی‌شان پابرجا بماند.

در کشور انگلستان، مردم ناحیه ولز به زبان ولزی یا ولشی، صحبت می‌کنند که با زبان انگلیسی، متفاوت است. اقلیت ولز برای ترویج زبان خود، اقداماتی از قبیل ایجاد کانال تلویزیونی به زبان ولش، نوشتن و نشر کتاب‌های ادبی و قصه‌نویسی به این زبان، انجام داده‌اند.

استفاده از دو زبان انگلیسی و ولش بر روی تابلو ها

کانادایک کشور انگلیسی‌زبان است، با این حال در ایالت کبک در این کشور، اکثریت جمعیت به زبان فرانسوی صحبت می‌کنند و زبان فرانسوی زبان رسمی این ایالت محسوب می‌شود.

مسئولان ایالت کبک به موضوع زبان فرانسه و گسترش آن، حساسیت زیادی دارند و برای ترویج آن تلاش می‌کنند.

بیشتر تابلوهای راهنمایی و نام مغازه‌ها و فروشگاه‌ها به زبان فرانسه نوشته شده است. یکی از اقدامات این ایالت برای ترویج زبان فرانسه، برگزاری کلاس‌های رایگان زبان برای مهاجران است.

تابلوی STOP به زبان فرانسوی ایالت کبک کانادا

بیشتر بدانیم

- منظور از «زبان زنده جهانی» زبانی است که یک یا چند ویژگی را دارا است: تعداد زیادی سخنگو دارد، به طور بین‌المللی در بسیاری کشورها به عنوان زبان دوم آموخته می‌شود، ادبیات غنی دارد، در روابط سیاسی، بازرگانی و اقتصاد و امور علمی مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- یکی از گسترده‌ترین زبان‌های زنده در دنیای امروز زبان انگلیسی است.
- در سازمان ملل متحد، ۶ زبان انگلیسی (بریتانیایی)، فرانسوی، چینی، عربی، اسپانیایی و روسی به عنوان زبان‌های رسمی پذیرفته شده اند که در ملاقات‌ها و جلسه‌ها و اسناد رسمی، مورد استفاده قرار می‌گیرند.

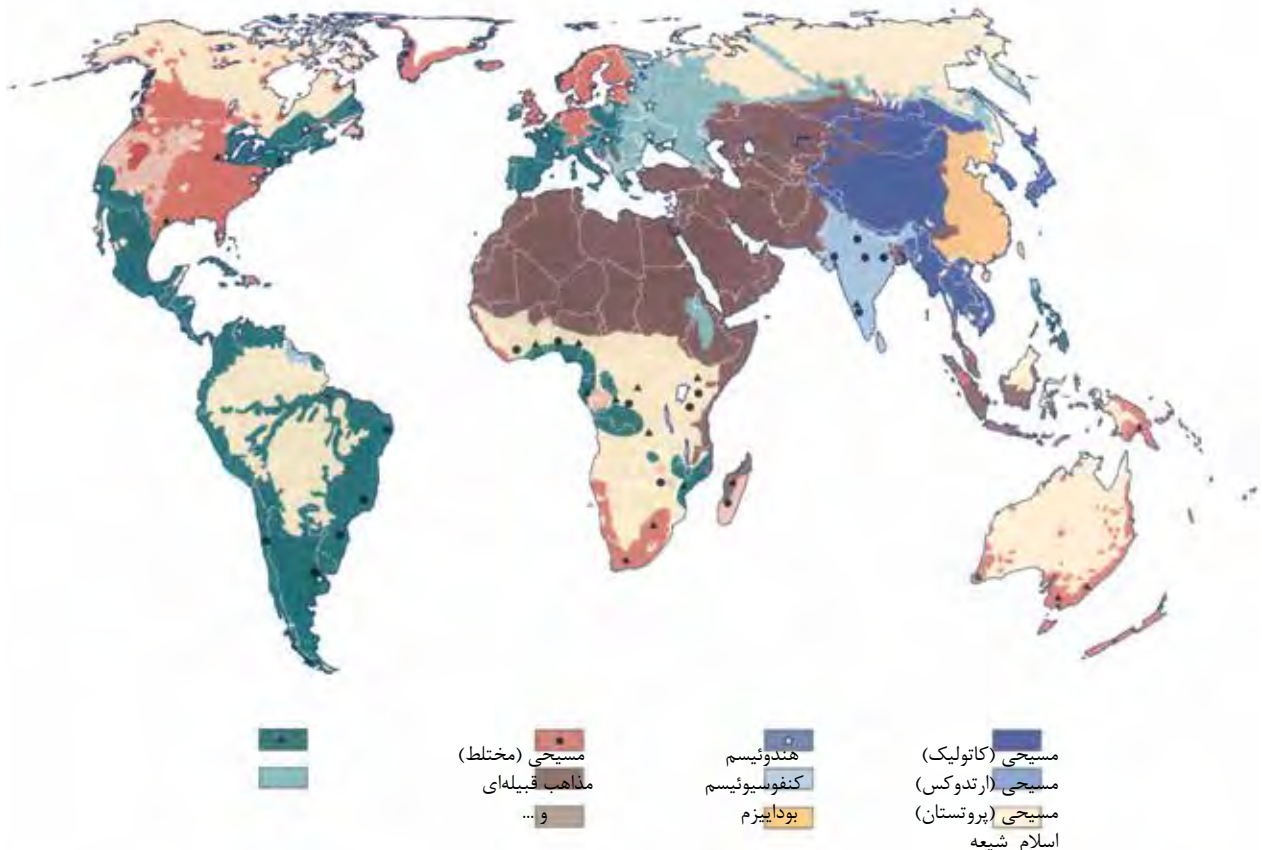
- ۱- آیا ممکن است زبان‌ها نیز مانند گونه‌های زیستی در خطر انقراض قرار بگیرند؟ چه عواملی می‌تواند موجب از بین رفتن زبان‌ها شود؟
- ۲- چرا حفظ تنوع زبان‌ها مهم است؟- به نظر شما برای تقویت و ترویج زبان‌هایی که کم‌توان شده‌اند، چه راهکارهایی وجود دارد؟
- ۳- الف. به نظر شما از چه راه‌هایی می‌توان زبان فارسی را گسترش داد؟ ب. از چه راه‌هایی می‌توان زبان‌های قومی و محلی کشور ایران را تقویت کرد؟

دین

دین یکی از شاخص‌های مهم فرهنگی است. دین‌ها بر روی قوانین اجتماعی، عقاید، رفتارها و ارزش‌های اخلاقی، آیین‌ها و مراسم، و همچنین پدیده‌های قابل مشاهده مانند بناها و آثار هنری، تأثیر زیادی دارند و به همین سبب، دین را می‌توان در نواحی مشاهده کرد. به نقشه پراکندگی ادیان عمده جهان توجه کنید. به‌طور کلی، ادیان به دو گروه تقسیم می‌شوند:

الف. ادیان مبتنی بر یکتاپرستی مانند دین اسلام، مسیحیت، یهود و زرتشت

ب. ادیان مبتنی بر پرستش غیر خدای یگانه مانند هندوئیسم*، بودائیسم*، آئیمیسیم* (مذاهب قبیله‌ای)

پراکندگی ادیان مهم جهان

- امروزه بیش از یک و نیم میلیارد نفر از مردم جهان، مسلمان هستند و علاوه بر آسیا و آفریقا در سایر قاره‌ها نیز پراکنده شده‌اند. تشیع و تسنن دو مذهب بزرگ اسلام است.
- دین مسیحیت در آسیا ظهور کرد، اما شمار پیروان آن در قاره اروپا، امریکا، استرالیا و نیوزیلند و کشورهای مرکزی و جنوبی آفریقا بیشتر است. این دین شامل سه مذهب عمده کاتولیک، پروتستان و ارتدوکس است.
- بیشتر پیروان دین یهود به صورت پراکنده در شهرها و نواحی بزرگ بازرگانی جهان زندگی می‌کنند و سرزمین مشخصی ندارند. از مراکز تجمع یهودیان، سرزمین فلسطین اشغالی است که بعد از جنگ جهانی دوم با حمایت دولت‌های استعماری به اشغال یهودیان درآمده است.

چشم‌انداز فرهنگی

- چشم‌انداز، یعنی منظره قابل رؤیت از یک مکان. ساختمان‌ها و بناها، سبک معماری، نوع سکونتگاه‌های شهری و روستایی، مزارع، جاده‌ها، خیابان‌ها و نظایر آن در یک چشم‌انداز، شیوه زندگی مردم یک ناحیه را به مشاهده‌گران چشم‌انداز، القا می‌کند. بنابراین انسان‌ها با تغییراتی که بر روی محیط‌های طبیعی به وجود می‌آورند، «چشم‌اندازهای فرهنگی» را خلق می‌کنند. فرهنگ هر ناحیه، موجب به وجود آمدن چشم‌اندازهای خاص در آن ناحیه می‌شود.

دین و چشم‌اندازهای فرهنگی

در بین عناصر فرهنگی، دین نقش مهمی در خلق چشم‌اندازهای فرهنگی دارد. پیروان یک دین، توجه به باورها و اعتقادات خود، چشم‌اندازهای خاصی را در قالب معماری، هنر، نقاشی، مجسمه‌سازی، ایجاد مکان‌های مقدس و زیارتگاهی به وجود می‌آورند. در اطراف شهرهای مذهبی و مجاورت مکان‌های مقدس، معمولاً بازارها، هتل‌ها، بنگاه‌های مسافرتی و فروشگاه‌های مختلف برای مسافران و بازدیدکنندگان، پدید می‌آید.

چشم‌انداز دو مسجد ایاصوفیه و مسجد آبی - استانبول ترکیه

چشم‌اندازی از محوطه حرم امام رضا (ع)

معبد بودایی - ژاپن

مجسمه‌هشیوا - هند

فعالیت

نمایشگاه عکس برپا کنید: بارانمایی معلم یک مسابقه عکاسی اجرا کنید. افراد را وادار کنید از یک چشم انداز فرهنگی عکس بگیرند و زیر تصاویر در باره عناصری که در چشم انداز مشاهده می شود، توضیح مختصری بنویسند. تصاویر را به دیوار کلاس یا راهروی مدرسه نصب کنید. برای دو مورد از بهترین تصاویر جایزه و تشویقی در نظر بگیرید.

نواحی فرهنگی عمده جهان

جغرافی دان‌ها به منظور مطالعه و شناخت تنوع‌های فرهنگی، سطح زمین را به نواحی فرهنگی تقسیم کرده‌اند. این نواحی فرهنگی، شباهت‌هایی در یک یا چند شاخص فرهنگی، مانند دین، زبان، آداب و رسوم، هنر و معماری، نوع فعالیت اقتصادی و ... دارند. شباهت در یک یا چند عامل، هر ناحیه را از نواحی دیگر، متمایز می‌کند. تاکنون تقسیم‌بندی‌های مختلفی از نواحی فرهنگی جهان ارائه شده است. این نقشه، یکی از انواع تقسیم‌بندی‌ها را نشان می‌دهد که در آن جهان به شش ناحیه وسیع فرهنگی (قلمرو فرهنگی) تقسیم شده است. این شش ناحیه را نام ببرید.

این نقشه، قلمروهای فرهنگی در مقیاس کلی را نشان می‌دهد. در نقشه‌های کلی، اطلاعات تعمیم یافته‌اند (جنرالیزه) و جزئیات به نمایش گذاشته نمی‌شوند. در واقع، هر ناحیه فرهنگی خود از تعداد زیادی نواحی کوچک، تشکیل شده است.

راهنما

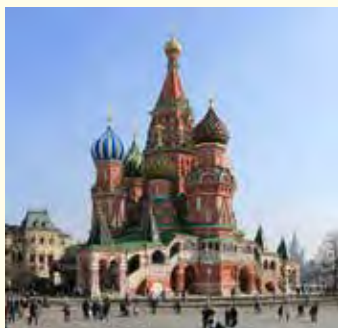
- فرهنگ اسلاو - آردنکس
- فرهنگ جنوب و شرق آسیا
- فرهنگ اسلامی
- فرهنگ آفریقایی
- فرهنگ آمریکای لاتین
- فرهنگ غربی - اروپایی
- ترکیبی، خارج از طبقه بندی

فعالیت

- ۱- با مطالعه نقشه نواحی فرهنگی جهان و پیش دانسته های خود، جاهای خالی را در صفحات بعد پر کنید.
- ۲- آیا می توانید با همفکر یی کدیگر، یکی از نواحی فرهنگی جهان را روی نقشه انتخاب و بر اساس معیارهایی آن را به دو یا چند ناحیه فرهنگی خردتر تقسیم کنید؟

ویژگی ها	قلمرو	ناحیه
از ویژگی های این ناحیه غلبه زبان و لاتین، سطوح بالای صنعتی شدن، شهرنشینی و تجارت است. دین این ناحیه مسیحیت است (پروتستان و کاتولیک) دنیوی گرای و کاهش اعتقاد به دین (سوکلاریزم) در این ناحیه رواج دارد.	این ناحیه شامل، اروپای شمالی و غربی، استرالیا و اقیانوسیه است.	ناحیه فرهنگی اروپایی - غربی
		
رژه اسکاتلندی در جشن ملی		
اسلاوها به زیرشاخه های متعدد زبان اسلاویک و بالتو اسلاویک*، صحبت می کنند. در این ناحیه، دین مسیحیت شاخه غالب است. گروه های اقلیت مسلمان نیز در این ناحیه، زندگی می کنند. البته مادی گرایی* و کاهش اعتقاد به دین به دلیل غلبه ی طولانی کمونیسم* در این ناحیه رواج دارد. معماری سبک اسلاو در این ناحیه مشاهده می شود	این ناحیه، روسیه و اروپای و مرکزی را دربرمی گیرد.	ناحیه فرهنگی اسلاو-ارتدوکس

عروسک های ماتروشکا - صنایع دستی روسیه

ویژگی ها	قلمرو	ناحیه
<p>- هر چند این ناحیه، زبانها، قومیتها و فرهنگهای متعدد را در خود جای داده است اما غلبه دین در زندگی اجتماعی، قوانین و باورها، موجب اشتراکات فرهنگی در این ناحیه می شود. مساجد از مهم ترین جلوه های معماری این ناحیه وسیع است (مطالعه موردی جهان اسلام را بخوانید)</p>	<p>قلمرو وسیعی از قاره آسیا و شمال قاره را در برمی گیرد. به علاوه، دین اسلام در جنوب شرق آسیا در کشورهایی مانند و مالزی، گسترش یافته است</p>	<p>ناحیه فرهنگی اسلام</p>

.....

مراسم عید فطر اندونزی

بازار ایران

<p>قلمرو نژاد پوست است، فرهنگ آن ترکیبی از فرهنگ قبایل مختلف است. ادیان قبیله‌ای در این ناحیه وجود دارد، هر چند در دوران استعمارگری اروپا و آمریکا از دین تأثیر پذیرفته است. خانواده های زبانی متعددی در این ناحیه به چشم می خورد. معماری بومی این ناحیه بر گرفته از شرایط طبیعی و آب و هوای و متناسب با مصالح موجود در طبیعت است.</p>	<p>این ناحیه، شامل افریقای مرکزی و است.</p>	<p>ناحیه فرهنگی افریقایی</p>
--	---	-------------------------------------

ماسک های افریقایی

ویژگی ها	قلمرو	ناحیه
در هند، مذهب هندوئیسم غلبه دارد. هرچند مبدأ دین بودایی نیز کشور هند است؛ اما این دین در شرق آسیا در ژاپن و کره جنوبی نیز گسترش یافته است. تأثیرپذیری از این دو دین و زندگی روستایی متأثر از کشت و آب و هوای موسمی از دیگر اشتراکات این ناحیه است. غلبه جلوه های طبیعت و استفاد از چوب و سقف های چند طبقه در معماری این نواحی رواج دارد.	این ناحیه مشرق و جنوب و جنوب شرقی آسیا را در بر می گیرد. خاستگاه دو تمدن بزرگ چین و بوده است.	ناحیه فرهنگی جنوب و شرق آسیا

جشن سال نو- چین

معماری - ژاپن

مراسمی در هند

مذهب کاتولیک که با مذاهب بومی و قبیله ای آمیخته شده و همچنین زبان های دو کشور استعمارگر و در این ناحیه رواج دارد. به طور کلی این ناحیه، فرهنگ و اقتصادی مشابه اروپای مدیترانه ای دارد.	این ناحیه، شامل امریکای و است.	ناحیه فرهنگی امریکای لاتین
--	--	-----------------------------------

فروشگاه صنایع دستی - پرو

استادیوم ماراکانا و مجسمه عیسی مسیح (ع) - ریودوژانیرو

فروش میوه در خیابان - مکزیک

پخش فرهنگی

به تصاویر توجه کنید. در هر تصویر چه پدیده ای مشاهده می کنید؟ به نظر شما خاستگاه این پدیده ها کجاست و چگونه به این ناحیه منتقل شده اند؟

پیتزا فروشی - ژاپن

ورزش کاراته - ایران

فست فود مکدونالد - عربستان سعودی

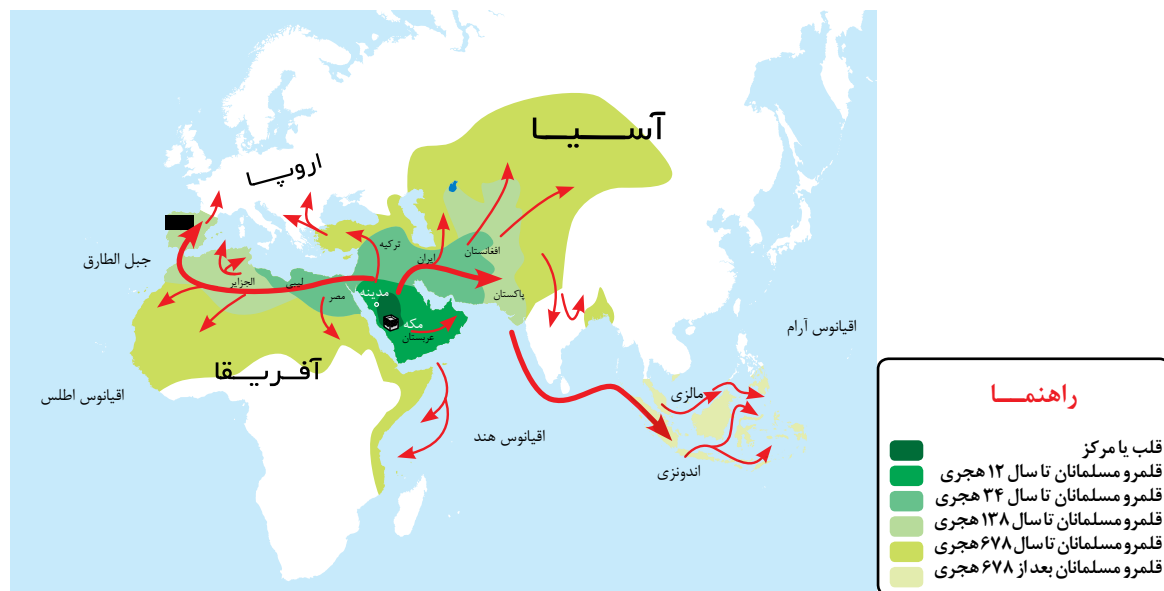
جشن نوروز روستای در قزاقستان

پدیده پخشى انتشار، فرایندی است که طی آن يك موضوع یا پدیده مانند زبان، مذهب، افکار و ایده‌ها، نوآوری، وسایل و ابزار، لباس، شیوه زندگی و حتی بیماری‌ها از يك مکان به سایر مکان‌ها، گسترش می‌یابد

پخش فرهنگی از زمان‌های بسیار کهن وجود داشته است. بسیاری از ابداعات بشر که در تمدن‌های اولیه شکل گرفته، مانند شیوه کشاورزی، خط، ذوب فلزات و تولید سلاح‌های جنگی کم‌کم از ناحیه مبدأ خود به نواحی اطراف گسترش یافته است. در گذشته، جنگ‌ها و دادوستد میان نواحی، نقش مهمی در پدیده پخش فرهنگی داشته است. برای مثال آمدوشد کاروان‌ها در مسیر جاده ابریشم موجب گسترش ابداعات، افکار، کالاها و... در سرزمین‌هایی مختلف می‌گردید.

بسیاری از ادیان و زبان‌ها در طی دوره‌های تاریخی در جهان گسترش یافته اند.

در دنیای امروز علاوه بر مهاجرت و دادوستد، گردشگری و جهانگردی، استفاده از انواع رسانه‌ها (کتاب و مجلات، تلویزیون و اینترنت و...) و

نقشه‌ی گسترش اسلام در دوره‌های مختلف

دین اسلام، تنها در محل ظهور (قلب) خود باقی نماند و در بخش‌های وسیعی از جهان، انتشار پیدا کرد.

قصر الحمرا گسترش معماری اسلامی در اسپانیا - این بنا به عنوان میراث فرهنگی جهانی

انقلاب در فناوری ارتباطات و اطلاعات، نقش مهمی در پخش فرهنگی دارد.

- گاهی دو ناحیه فرهنگی به هم خیلی نزدیک هستند و پدیده فرهنگی در اثر تماس مستقیم مردم از ناحیه‌ای به ناحیه دیگر، منتقل می‌شود، مانند ورزش "هاکی" که مبدأ آن کشور کانادا است، اما در بین مردم ایالات متحده آمریکا و نواحی مرزی این کشور با کانادا رواج بسیار یافته است.
 - گاهی پخش از یک فرهنگ به فرهنگ‌های دیگر بدون آنکه دو فرهنگ در تماس با یکدیگر باشند، اتفاق می‌افتد. امروزه برخلاف گذشته، با توجه به گسترش رسانه‌ها، نوع دوم پخش فرهنگی، غالب است و رسانه‌ها، نقش عمده‌ای را در تغییر علائق، رفتارها، سبک زندگی روزانه (شیوه لباس پوشیدن، نوع غذا، تفریحات و...) حتی در نواحی دورافتاده برعهده دارند.
- برخی صاحب نظران، فرآیند یکسان‌سازی فرهنگ‌ها و توسعه فرهنگ کشورهای سلطه‌گر را خطری برای فرهنگ و هویت ملی و بومی نواحی جهان قلمداد می‌کنند.

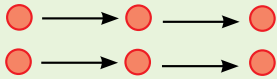
بیشتر بدانیم

* **کارل ساوئر** آلمانی (۱۸۸۹-۱۹۷۵) جغرافی‌دان برجسته‌ی بود که در زمینه جغرافیای فرهنگی و مفهوم چشم انداز فرهنگی مطالعات زیادی انجام داد.

* **هاگر اشتراوند** (۲۰۰۴-۱۹۱۶) جغرافی‌دان سوئدی بود که در زمینه پخش فرهنگی و نوآوری فرهنگی مطالعات زیادی انجام داد. او در مطالعات خود به سه نوع پخش از نظر فضایی اشاره کرده است.

پخش مجاورتی: در این نوع پخش، پدیده مستقیماً از یک مکان

به مکان مجاور می‌رود، مانند بیماری وبا.

پخش مجدد: (مکان یابی دوباره) پدیده مکان اولیه را کاملاً ترک می‌کند و به مکان جدید می‌رود.

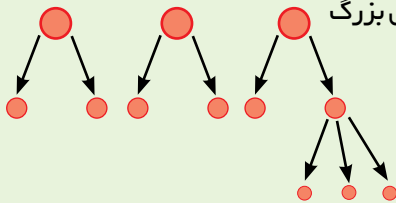
این پخش، بیشتر در مورد مهاجران مطرح می‌شود.

مانند بردن افریقایی‌ها به عنوان برده به آمریکا و استقرار آنها در سرزمین‌های جدید

پخش سلسله مراتبی: در این نوع پخش، پدیده یا نوآوری به طور منظم از مکان‌های بزرگتر

یا مراکز به مکان‌های کوچک‌تر منتقل می‌شود مانند تلویزیون که ابتدا در شهرهای بزرگ

و سپس در شهرهای کوچک و روستاها گسترش یافت

برای مشاهده تصاویر بیشتر در باره نواحی طبیعی و نواحی انسانی، به لوح فشرده ضمیمه کتاب یا پایگاه اینترنتی ما به

آدرس WWW مراجعه کنید.

۱- تصویر زیر یک روستا را در ایران نشان می دهد . این تصویر به کدام یک از موضوعات این درس مربوط است؟ برداشت خود را توضیح دهید.

- ۲- با کاوش و بررسی در محل زندگی خود، چند مورد از پدیده‌ها مانند نوع پوشاک، غذا، ورزش و رسوم ... را که از نواحی دیگر ایران یا جهان به ناحیه زندگی شما منتقل شده است، شناسایی و در کلاس معرفی کنید.
- ۳- چه عواملی موجب پخش فرهنگی می‌شود؟ نام ببرید.
- ۴- به نظر شما پخش فرهنگی در چه زمینه‌هایی مثبت و قابل قبول و در چه زمینه‌هایی نامناسب و منفی است؟ نظر خود را با استدلال توضیح دهید.

مهارت‌های جغرافیایی

نقشه‌خوانی

۱. با استفاده از نقشه پراکندگی خانواده‌های زبانی و یک اطلس، بگویید زبان‌های هندواروپایی در کدام قاره‌ها گسترده شده است؟ زبان‌های چینی-تبتی در کدام کشورها، تکلم می‌شود؟ سه کشور نام ببرید.
۲. با توجه به نقشه قلمرو کشورهای عربی زبان در صفحه ۵ و مراجعه به یک اطلس، نام کشورها را روی نقشه کتاب بنویسید.

(تهیه نقشه موضوعی)

نقشه گنگ جهان را از پیوست آخر کتاب کپی کنید و سپس با استفاده از بخش مطالعه موردی (۱) و یک اطلس روی آن، کشورهای جهان اسلام را رنگ کنید نام کشورها را روی آن بنویسید راهنمای مناسبی برای نقشه طراحی کنید و کشورهای مسلمان را در سه ناحیه با سه رنگ مختلف نشان دهید.

ارائه در کلاس

یکی از موضوعات زیر را انتخاب کنید

۱- فرض کنید قرار است یک همایش (سمینار) علمی درباره اهمیت و حفظ تنوع فرهنگی برگزار شود و از شما خواسته‌اند پوستر این همایش را تهیه و طراحی کنید و بر روی آن پیام مناسبی نیز بنویسید. به طور گروهی و داوطلبانه یک پوستر مناسب طراحی و تولید کنید و آن را در کلاس به نمایش بگذارید. در باره طرح پوستر، معنا و مفهوم رنگ‌ها و نمادها و اجزا و مراحل تهیه آن توضیح دهید.

۲- با جست‌وجو در منابع، درباره مبدا و چگونگی پخش یک پدیده مانند تقویم، بازی چوگان، قنات، قایق‌های بادبانی، چاپ و کاغذ، نقاشی مینیاتور و یا برخی محصولات کشاورزی مانند چای و... مطالبی تهیه کنید و نتایج تحقیق خود را با استفاده از نقشه و تصویر در کلاس ارائه دهید.